

Εἰσ ἠ γ η σ ι ς

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως

κ.κ. Α Ν Θ Ι Μ Ο Υ

εἰς τὴν Συνεδρίαν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, τοῦ ἔτους 2001,
μὲ θέμα:

«Νεοπαγανισμός - ἀναβίωση ἀρχαίων θρησκειῶν
- ποιμαντικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ φαινομένου».

Μακαριώτατε ἅγιε Πρόεδρε,

Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί,

Μέσα στὴ γενικὴ καὶ πρωτόγνωρη σύγχυση τῶν καιρῶν μας, οἱ ὅποιοι καιροὶ προσδιορίζουν ἤδη τὰ ιδιώματα τοῦ ἀρξαμένου νέου 21ου αἰῶνος, παρατηροῦμε μὲ ἀπορία τὴν προσπάθεια κάποιων μελῶν τῆς κοινωνίας μας, νὰ ἐπαναφέρουν στὴ ζωὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου τὴν λησμονημένη ἀπὸ αἰῶνων ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ μυθικὴ θρησκεία τῶν εἰδώλων. Τὸ νέο αὐτὸ κίνημα δὲν παρατηρεῖται μόνο στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ σὲ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο ἢ ἀκόμη καὶ πέραν αὐτοῦ, ἐκεῖ ὅπου γενικῶς τὰ ἀδιέξοδα τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ὠδήγησαν ἀρχικὰ στὸ φυσικὸ περιβάλλον καὶ στὴν οἰκολογία, ἐξετράπησαν δὲ σὲ φυσιολατρεία ἢ σὲ ἀναζήτησι τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν προτύπων.

Οἱ ἀρχαιολογικοὶ τόποι μὲ τὰ ἐρείπια τῶν θρησκευτικῶν μνημείων, τὶς περὶ αὐτὰ ξεναγήσεις, μὲ τὶς φαντασιώσεις, τοὺς αἰσθησιασμούς, τοὺς ἀποκρυσφισμούς, τὶς ὑποκειμενικὲς ἀναπαραστάσεις, μὲ τὴν ἀναζήτησι τῆς γεύσεως τοῦ ἀγνώστου δῆθεν μυστηρίου καὶ κυρίως μὲ τὸ κενὸ τῆς ψυχῆς μερικῶν ἀδελφῶν μας, ἀπὸ τὴν ἀγνόησι τῆς μυστικῆς καὶ τῆς βιωματικῆς ἐμπειρίας τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς μέσα στὴν Ἐκκλησία, συντελοῦν ἀλλεπαλλήλως στὴν ἐπιλογὴ τῆς ἀτραποῦ, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ τίποτε ἢ σὲ ἀπεικάσματα τῶν πρὸ Χριστοῦ εἰδωλολατρικῶν τελετῶν καὶ ἀπροσίτων γιὰ τοὺς πολλοὺς μυστηριακῶν λειτουργιῶν καὶ μυσήσεων.

Τὸ θέμα εἶναι ἐξόχως σοβαρὸ καὶ ἤδη σὲ μερικὲς ἐκκλησιαστικὲς ἐπαρχίες ἐδημιουργήθησαν σημαντικὰ ποιμαντικὰ προβλήματα. Ἡ πρόχειρη ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι τοῦτο εἶναι ἀστεῖο καὶ γραφικὸ, δὲν μπορεῖ νὰ στηριχθῇ, γιὰ τοὺς ἑξῆς λόγους: Ὁ πρῶτος λόγος εἶναι τὸ πλῆθος τῶν βιβλίων καὶ τῶν περιοδικῶν, τὰ ὅποια τυπώνονται καὶ κυκλοφοροῦνται ἀξανάομενα, τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Κατὰ δεύτερο λόγο, οἱ θεωρητικοὶ αὐτοῦ τοῦ κινήματος προσπαθοῦν νὰ συγκινήσουν ὅσους τοὺς ἀκούουν μὲ κηρύγματα ἐθνοφυλετισμοῦ καὶ ἑλληνολατρείας, θέμα εἰς τὸ ὅποιο πολλοὶ ἐκ τῶν συμπατριωτῶν μας ἐμφανίζονται ἰδιαίτερος εὐαίσθητοι. Προχωροῦν καὶ σὲ τρίτο βαθμὸ ἐπιθετικότητος, ὁ ὅποιος ἀφορᾷ στὴν ὑποτίμησι ἢ καὶ τὴν πλήρη ἀμφισβήτησι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μὲ ἓνα μανδύα ρατσισμοῦ καὶ ἀποκλεισμοῦ αὐτῆς a Priori, ὡς βάσεως ἢ πηγῆς ἀποκαλύψεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως, στὴν ὁποία, κατ' αὐτοὺς δὲν μποροῦν νὰ συμμετέχουν οἱ Ἕλληνες. Τὸ προχωρημένον στάδιον ἐπιθέσεως ἐναντίον τῆς πίστεώς μας, καὶ εἰδικώτερα ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι οἱ κατηγορίαι γιὰ δῆθεν διωγμούς καὶ καταστροφὰς τῆς ἀρχαίας Θρησκείας ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό. Μία τέτοια ὁμιλία στὴν Ἀλεξανδρουπόλιν ἀπὸ Ἀθηναῖο ὁμιλητὴ ἐνώπιον ἀκροατηρίου 40 ἀτόμων περίπου, ἀντιμετωπίσθηκε ἄμεσα μὲ αὐστηρότητα καὶ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὸν ὁμιλοῦντα εἰς κήρυγμα στὸ Μητροπολιτικὸ Ναόν, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέβαλαν μῆνυσι ἐναντίον μου γιὰ συκοφαντικὴ δυσφήμιση γνωστῆς θρησκείας!

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴ αὐτὴ κρίνομε ἀπαραίτητο νὰ διευκρινήσωμε τὸν τίτλο τῆς εἰσηγήσεως ΝΕΟΠΑΓΑΝΙΣΜΟΣ, ὅπως αὐτὸς ἐδόθη ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ. Παγανισμός εἶναι ὄρος μὲ τὸν ὅποιο νοεῖται καὶ καλεῖται ἡ εἰδωλολατρεία. Ἡ λέξι pagani σημαίνει χωρικοί, δηλαδὴ ἄνθρωποι τῆς ὑπαίθρου, οἱ ὅποιοι λόγῳ τῆς ἀπαιδευσίας τους, παρέμειναν προσκολλημένοι στὴν ἀρχαία θρησκεία πιστεύοντες στὰ εἴδωλα. Ἔτσι ὁ σύγχρονος ὄρος νεοπαγανισμός, σημαίνει νεοεἰδωλολατρεία. Κατὰ τὴν τελευταία φάσι τῆς νίκης τῆς χριστιανικῆς πίστεως,

πραγματι οί έμμένοντες στην αρχαία θρησκεία αναγκάστηκαν να φύγουν στην ύπαιθρο και στα χωριά, όπου μπορούσαν, οί pagani αυτοί, οί χωρικοί να ασκήσουν τὰ τῆς θρησκείας τους.

Τὸ Παγανιστικὸ Μορφωτικὸ Δίκτυο (Pagan Educational Network) μιὰ σύγχρονη ἀμερικανικὴ νεοπαγανιστικὴ ὀργάνωση, μᾶς προσφέρει τὸν ἑξῆς περιεκτικὸ ὀρισμὸ:

Νεοπαγανισμὸς εἶναι ἓνα σύνολο ἀπὸ διαφορετικὲς σύγχρονες θρησκείες πού ἔχουν τὶς ρίζες τους σὲ αὐτόχθονες παραδόσεις ἢ ἀντλοῦν ἔμπνευση ἀπ' αὐτές. Πιστεύουν στὴν ἀλληλεξάρτηση ὅλων τῶν μορφῶν τῆς ζωῆς, στὴν προσωπικὴ αὐτονομία καὶ στὶς ἐνυπάρχουσες (μέσα στὴ φύση) θεότητες. Συχνὰ εἶναι φυσιοκεντρικὲς καὶ ὑποστηρίζουν τὴν ἰσότητα τῶν φύλων. Ὁ παγανισμὸς εἶναι ἓνα εὐρὺ, ἐκλεκτικὸ σύγχρονο θρησκευτικὸ κίνημα πού περιλαμβάνει σαμανικὲς, ἐκστατικὲς, πολυθεϊστικὲς καὶ μαγικὲς θρησκείες.

Αντίστοιχα ἡ Βρετανικὴ Παγανιστικὴ Ὁμοσπονδία (The Pagan Federation) μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Παγανισμὸς εἶναι ἓνας πνευματικὸς τρόπος ζωῆς πού ἔχει τὶς ρίζες του στὶς ἀρχαίες θρησκείες τῆς Φύσεως ἀνὰ τὸν κόσμο. Ὡστόσο ἐφ' ὅσον ἡ πολυθεϊστικὴ ἀναβίωση γίνεται κυρίως ἀπὸ ἀνθρώπους μὲ εὐρωπαϊκὴ καταγωγή, οί θρησκείες πού ἀναβιώνουν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οί παλαιὲς εὐρωπαϊκὲς· ἡ κελτικὴ, ἡ τευτονικὴ, ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ ρωμαϊκὴ, ἀλλὰ καὶ ἄλλες λιγότερο γνωστὲς. (Χαρίκλειας Μήνη, Νεοπαγανισμὸς, σ. 23).

Στὸ ἴδιο βιβλίο (σ. 286) διαβάζουμε: «Εἶναι ὅμως γεγονός ὅτι ἓνας ἀξαναόμιτος ἀριθμὸς ἀνθρώπων στὴν (Ελλάδα) ἐγκαταλείπει τὰ μονοθεϊστικὰ δόγματα μὲ τὰ ὁποῖα ἀνατράφηκε, γιὰ νὰ ζωντανέψη καὶ πάλι τὶς προγονικὲς μας λατρεῖες. Ἡ τάση αὐτὴ μπορεῖ νὰ μᾶς ἐκπλήσσει, ἀφοῦ ἔχουμε συνηθίσει νὰ συνδέουμε τὸν Ἑλληνισμὸ μὲ τὴν λεγόμενὴ Ὁρθοδοξία. Στὶς μέρες μας ὅμως ἐμφανίζεται μιὰ νέα ἀποψη, ἡ ὁποία ἀρχίζει νὰ κερδίζει ἔδαφος: ὅτι ὁ ὅρος ἑλληνικὴ θρησκεία ἀνήκει στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ παράδοση, ὄχι στὸν ἐβραϊκῆς καταγωγῆς Χριστιανισμὸ».

Εὰν ἀποφασίσῃ κάποιος νὰ ἐπιδοθῇ στὴν ἔρευνα τοῦ προβλήματος τοῦ Νεοπαγανισμοῦ στὴ χώρα μας, θὰ διαπιστώσῃ τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς πλήθους συγγραφῶν σὲ μικρὰ καὶ ὀγκώδη βιβλία καὶ σὲ μεγάλο ἀριθμὸ πολυθεϊστικῶν περιοδικῶν, πού πωλοῦνται μέσῳ τῶν πρακτορείων καὶ τῶν περιπτέρων. Ἀπὸ τὴν μελέτη αὐτῶν τῶν ἐκδόσεων συμπεραίνομε ὅτι ὁ Νεοπαγανισμὸς ἢ νεοειδωλολατρία ἢ δωδεκαθεϊσμὸς ἢ ἀρχαιολατρία ἢ ἀρχαιομανία εἶναι ἓνα πολυκέφαλο κίνημα, πού, ἔτσι ἐπιμερισμένο, οὐσιαστικὰ ἀποβλέπει σὲ δύο στόχους. Νὰ προσελκύσῃ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐπικοινωνία μὲ Ἕλληνες πολῖτες, οί ὁποῖοι εἶναι ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, καὶ μὲ δόλωμα τὶς ἐκδρομὲς καὶ τὴν φυσιολατρεία, μὲ τὴν προσφορὰ ἐντύπων γιὰ μελέτη καὶ τελικὰ μὲ πρόταση προσχωρήσεως στὸ ἓνα ἢ στὸ ἄλλο εἰδωλολατρικὸ σωματεῖο. Τὸ μέτωπο τῶν εἰδωλολατρικῶν προπαγανδῶν εἶναι εὐρύτατο, οί δὲ δραστηριότητές τους μὲ συνέδρια, συνάξεις καὶ ἑορταστικὲς παραστάσεις στὴν ὑπαιθρο, πλησίον τοῦ Ὀλύμπου ἢ ἀρχαιολογικῶν χώρων, καὶ ἂν ἀκόμη θεωρηθοῦν ἀπὸ γραφικὲς μέχρι γελοῖες, εἶναι ὀπωσδήποτε ἐπικίνδυνες γιὰ τὸ φρόνημα καὶ τὴν πίστη τῶν Χριστιανῶν μας.

Εξ ὅσων ἐντύπων καὶ βιβλίων συνεκέντρωσα καὶ ὅσα κατώρθωσα νὰ ἀναγνώσω περὶ τῶν πεποιθήσεων καὶ τῶν προοπτικῶν τῶν νεοειδωλολατρῶν, ἴσως καὶ λόγω τοῦ πολυκεφάλου αὐτῶν, διεπίστωσα ὅτι τὸ κίνημά των δὲν ἔχει καμμία ἀναλογία μὲ τὰ ὅσα ὑπὲρ τῆς ἀρχαίας θρησκείας εἶπε καὶ ἔπραξε ὁ αὐγουστος καὶ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης (361-363) τὸν 4ο μ. Χ. αἰῶνα καὶ ὁ Γεμιστὸς Γεώργιος ἢ Πλήθων τὸν 15ο μ.Χ. αἰῶνα. Καὶ δὲν ἐννοῶ βεβαίως ὅτι οί ἀπόψεις, οί θεωρίες καὶ τὰ πιστεύματα τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ καὶ τοῦ φιλοσόφου Πλήθωνος μπορούσαν νὰ παραβληθοῦν μὲ τὴν εὐαγγελικὴ Ἀλήθεια, τὴν ἱερὰ Παράδοση καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς πατερικῆς γνώσεως. Ἦσαν ὅμως αὐτοὶ οί ἄνδρες μεγάλα ἀναστήματα, γιὰ τὴν σοφία καὶ τὴν γνώση τους, ἔντονος προσωπικότητες, ἄνδρες τῆς πράξεως, ἂν καὶ ἦσαν διαφορετικοὶ μεταξὺ των. Οὐσιαστικὰ καὶ οί δύο ἦσαν προδότες τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐεργεσίας πού ἔλαβαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ μὲν ὀρφανὸς Ἰουλιανὸς ἀνετράφη ἀπὸ τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιο, ὁ δὲ Γεμιστὸς ἐσπούδασε στὶς ἐκκλησιαστικὲς Σχολὲς τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἐπειτα ὅμως καὶ οί δύο ἐκίνησαν σκληρῶς «τὴν πτέρναν κατὰ τοῦ Εὐεργέτου», ἀπέτυχαν παταγωδῶς στοὺς στόχους των καὶ εἶναι πλέον ἄγνωστοι στοὺς πολλούς.

Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἰδεοθέατρον», μὲ ἐπιμέλεια τοῦ κ. Ροδάμανθου Ἀναστασάκη ἐξέδωκε τὰ δύο γνωστὰ ἔργα τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτη, μὲ τὸν τίτλο «εἰς μητέρα τῶν Θεῶν» καὶ «εἰς βασιλέα ἥλιον», μὲ ἀναφορὰ στὴν προσωπικότητα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἀνάλυση στὰ δύο ἔργα. Ὁ λόγος τῆς ἐκδόσεως εἶναι προφανής: νὰ ἐνισχυθοῦν οί νεοειδωλολάτρες καὶ μάλιστα οί ἔχοντες μόρφωση στὶς ἀδιαμόρφωτες δοξασίες τῆς πρωτογόνου θρησκείας, ὅταν ἡ Μητέρα Γῆ καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἥλιος ἐλατρεύοντο ὡς Θεοί. Οἱ σύγχρονοι ὀπαδοὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς ἀρχαίας θρησκείας, ἐλησμόνησαν τὴν πλήρη κατάρρευση καὶ τὸν ἀφανισμὸ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰουλιανοῦ, δὲν θέλουν δὲ νὰ θυμηθοῦν τὴν γνωστὴ ἀπάντηση τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν στοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Παραβάτη,

πού γι' αὐτούς, ἐὰν εἶναι εἰλικρινεῖς, ἔχει βαρύνουσα σημασία·

«εἶπατε τῷ βασιλεῖ, χαμαὶ 'πέσε δαίδαλος αὐλά,

Οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβην, οὐ μάντιδα δάφνην,

οὐ παγὰν λαλέουσιν· ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ».

Γιὰ δὲ τὸν Πλήθωνα ἐγράφη· «Ὅσον καὶ ἂν διὰ τῆς ἀρνήσεως τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος ἡμαύρωσε ὁ Πλήθων - Γεμιστός τὴν δόξαν του, καὶ προκαλεῖ ἡμῶν τῶν νεωτέρων τὴν εὐλογον ἀπορίαν, διότι ἐφαντάσθη ὅτι ἦτο δυνατὴ ἡ ἀνάστασις τοῦ καταρρέοντος ἔθνους μεταξὺ ἄλλων μέσων καὶ διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ πολυθεϊσμοῦ, ἐν τούτοις ὅμως ἡ φιλοσοφικὴ σκέψις του δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ κύκνειον ἄσμα τοῦ προσωρινῶς ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς σκιῆς ἀποχωροῦντος Ἑλληνισμοῦ». (Ἄνθ. Α. Παπαδοπούλου, Μ.Ε.Ε. τόμος 8ος). ε σημειωθῆ ὅτι ὁ Πλήθων Γεμιστός, προσεκλήθη καὶ ἀκολούθησε τὸν Ἰωάννη Παλαιολόγο καὶ συμμετέσχε τὸ 1438 καὶ 1439 στὴ Σύνοδο Φερράρας - Φλωρεντίας, ὡς μέλος τῆς ἑξαμελοῦς ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς καταρτισμὸ τῶν εἰς ἑκάστη συνεδρία συζητητέων θεμάτων. Σκοτισμένος ἀπὸ τὶς φιλοσοφικὲς θεωρίες του καὶ τὴν προπαγάνδα ὑπὲρ τῆς προετοιμαζομένης νέας θρησκείας, ἔχασε τὴν εὐκαιρία νὰ συμπράξῃ θετικῶς στὶς θέσεις τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας.

Ἡ πολυκέφαλη κίνηση τῶν νεοειδωλολατρῶν τῆς ἐποχῆς μας παρουσιάζει οὐσιαστικὲς διαφοροποιήσεις ἀπὸ τὰ κινήματα τοῦ Δ' καὶ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ γι' αὐτὸ δὲν πρέπει σὲ καμμιά περίπτωση νὰ ὑποτιμηθῆ. Τὰ βασικώτερα στοιχεῖα τῆς διαφορᾶς εἶναι:

1. ὅτι τὸ κίνημα αὐτὸ ἐμφανίζεται σχεδὸν παγκόσμια (Ἀμερικὴ καὶ Εὐρώπη) ὥστε ἔτσι νὰ μὴν ὑπολογίζονται καὶ τόσο οἱ τοπικοῦ χαρακτῆρος ἀντιδράσεις,
2. ἡ μετάδοση τῶν ἰδεολογιῶν αὐτῶν γίνεται ταχύτατα καὶ συστηματικὰ μὲ τὰ ἔντυπα, μὲ τὰ βιβλία καὶ τὰ ἠλεκτρονικὰ μέσα ἐνημερώσεως καὶ ἐπικοινωνίας,
3. ὑποκινεῖται μεθοδικὰ ἕνας ὑπέρμετρος ἐθνικισμὸς, ἀνάμεικτος μὲ θρησκευτικὲς δοξασίες τῶν π. Χ. ἐποχῶν, καὶ
4. ἐπιχειρεῖται ἕνας ἠθελημένος ἢ ἀθέλητος συγκρητισμὸς ἀπὸ τὴν σύμπραξη κάποιων νεοφωτίστων εἰδωλολατρῶν μὲ ιδέες καὶ δοξασίες ἀπὸ ἀνατολικὲς θρησκείες καὶ ἀποκρυφιστικὲς ὀργανώσεις.

Ἡ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Μεταλληνός, σὲ ἕνα σημαντικὸ ἄρθρο του στὸ περιοδικὸ «ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΠΟΧΗ», τεῦχος 16, 2000, γιὰ τὴν «Νεοειδωλολατρία στὴ σύγχρονη Ἑλλάδα» σημειῶνει τὰ ἀκόλουθα: «Ἡμποροῦμε, γράφει, νὰ διακρίνωμε στὴ σύγχρονη μας ἀρχαιολατρία τρεῖς κύριες τάσεις: α) Οἱ καθαροὶ δωδεκαθεῖστές. Απορρίπτουν ἀσυζητητὴ τὸν χριστιανισμό, ἀκόμη καὶ ὡς Ὁρθοδοξία, πού διεμορφώθη στὴν ζήμωσή της μὲ τὴν ἑλληνικότητα στὰ πρόσωπα τῶν μεγάλων πατέρων, πού ἦσαν Ἕλληνες. Ἡ στάση τους εἶναι καθαρὰ ἐχθρική πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία, τὴν δὲ πολεμική τους διαμορφώνουν καὶ κατευθύνουν συσσωματώσεις, ὅπως Ἑλληνικὴ Πολιτεία, ἡ Μεγάλῃ Ἐθνικῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἑλλήνων, ἀκόμη δὲ καὶ ἐκπαιδευτικὲς ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ καὶ ἐκδοτικὲς. β) Ἡ τάση αὐτὴ ἐπιδεικνύει κάποια εὐελιξία. Ἐπιχειρεῖ διασύνδεση τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πιστεύω μὲ τὸν χριστιανισμό, πού τὸν δέχονται κατὰ τὴν ἰδική τους ἐκδοχή, φυσικά, καὶ τὸν καθιστοῦν ὄχι μόνον θεολογικὰ ἀγνώριστο, ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν στόχων τους. Βάση καὶ συνδετικὸ στοιχεῖο ἑλληνισμοῦ - χριστιανισμοῦ θεωρεῖται ἡ γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἑλληνικὴ θεοσέβεια, ὥστε ἡ Ὁρθοδοξία νὰ ἐκλαμβάνεται ὡς νέα ἑκφραση τοῦ ἑλληνισμοῦ τους, πού δὲν ἔχει τὴν διάθεση ὅμως νὰ θυσιάσῃ τίποτε ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα του. Εἶναι ἡ τάση τοῦ Ἰωνος Δραγούμη (1878-1920) πού ἐθεώρει τὴν Ὁρθοδοξία ὡς ταπεινὴ θεραπαινίδα τῶν ἐνδοϊστορικῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων. Ἡ τάση αὐτὴ ὀδηγεῖ νομοτελειακὰ στὴν χρῆση τῆς Ὁρθοδοξίας γιὰ ἐθνικιστικοὺς σκοπούς, πού συνδέονται καὶ μὲ σαφεῖς ἀντισημιτικὲς τάσεις. Ἔτσι ὅμως, προσφέρουν τὴν μεγαλύτερη ὑπηρεσία στὸν διεθνή σιωνισμό, πού ἀκριβῶς στηρίζεται στὸς διωγμοὺς -πραγματικοὺς ἢ τεχνητοὺς- γιὰ νὰ διεγείρῃ καὶ ἐφελέκυσῃ τὴν παγκόσμια συμπάθεια (πρὸβλ. χρῆση τοῦ Ὀλοκαυτώματος). γ) Ἡ τρίτη τάση συνδέει τὸ ἑλληνικὸ δωδεκάθεο μὲ τὸν ἀνατολικὸ μυστικισμό, ὅπως ἐνσαρκώνεται σὲ διάφορα ρεύματα τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκρυφισμό. Ἐγκολπώνουν, ἔτσι, θεωρίες τύπου Νταίνικεν (ὁ Γερμανὸς Erich Däniken πού ἐγεννήθη τὸ 1925), ὀμιλώντας περὶ τῆς καταγωγῆς μας ἀπὸ τὸν ἄλλον πλανήτη, στὴν προσπάθεια νὰ δοθοῦν συμπαντικὲς διαστάσεις στοὺς μύθους. Ὀμιλοῦν ἀκόμη γιὰ θεοὺς-

άστροναύτες, πού ήλθαν από "άλλου", και πού θέλει να υποκαταστήσει την λυτρωτική εισβολή στην ιστορία του Θεανθρώπου. Το άδυσώπητο γι' αυτούς πρόβλημα είναι ή έννοια του χριστιανικού άκτίστου πού επιδιώκουν να υποκαταστήσουν με το συμπαντικό, άγνοώντας ότι το συμπαντικό ως κτίσμα (δημιουργημα), είναι πεπερασμένο (περιορισμένο), παρά τις τεράστιες ένδοκοσμικά διαστάσεις του. Υποβόσκει, συνεπώς, μανία άντιχριστιανική, για διαφόρους λόγους, κυριώτερος τών όποιών είναι ή άπολυτοποίηση του άρχαίου έλληνισμού, όπως αυτοί τον κατανοούν».

Απί πλέον υπάρχει ένα κοινό μέτωπο όλων αυτών τών νεοειδωλολατρικών τάσεων, πού έκπορεύεται από το «Υπατο Συμβούλιο τών Έλλήνων Έθνικών». Αυτό το όργανο λειτουργεί ως Σύνοδος όλου του άρχαιολατρικού κινήματος. Οί άρχαιολάτρες έχουν εισαγάγει νέα χρονολογία από την Α' Ολυμπιάδα 776 π.Χ., νέα μηνολογία, μετατρέπουν τὰ βαπτιστικά τους όνόματα σε όνόματα άρχαίων μυθικών θεών ή άρχαίων έπιφανών πολιτών και πολεμούν σκληρά τους άγίους Πατέρες της Έκκλησίας, οί όποιοι ύπήρξαν οί αυθεντικότεροι έκφρασταί της φυσικής συνέχειας της έλληνικότητας. Παραπλεύρως στον ιερό Ναό του άγίου Ιωάννου στον Όλυμπο, ιδρύθηκε «Φιλοσοφική και Πνευματική Σχολή του Όλύμπου». Έκει στον Όλυμπο οί άρχαιολάτρες έχουν τελέσει «γάμο» και «βάπτισμα», ενώ έκαμαν τελετή «καθιερώσεως οίκου» στο Λιτόχωρο (1996).

Τέ ένα ενδιαφέρον άρθρο του στο 69ο τεύχος του περιοδικού «ΣΥΝΑΞΗ» ο κ. Βασίλειος Ξυδιάς γράφει για την άρχαιολατρία: «Βρισκόμαστε ούτε λίγο ούτε πολύ, μπροστά σ' ένα νέο ιδεολογικό - πνευματικό ρεύμα - κάτι μεταξύ "έλληνικού διαφωτισμού" και έθνικής θρησκείας, πού μέσα από ποικίλες και πολλές φορές αντίθετες μεταξύ τους διδασκαλίες, άλλοτε έκλεπτυσμένες και άλλοτε χονδροειδείς, άλλοτε με περισσότερο και άλλοτε με λιγότερο τονισμένη την θρησκευτική χροιά, διακηρύσσει την ανάγκη της εκ νέου έρμηνείας και ζωτικής υπερασπίσεως της έλληνικής μυθολογίας, της έλληνικής ιστορίας, της έλληνικής λαϊκής παραδόσεως, του έλληνικού τρόπου ζωής, της έλληνικής παιδείας κ.λ.π. Στις πιό σκληρές έκδοχές του, το κίνημα αυτό, φανατικά άντιχριστιανικό, φιλοδοξεί να πάρει μετά από τόσους αιώνες την ρεβάνς από τον "ξενόφερτο και άνθελληνικό έβραιохριστιανισμό", ενώ αντίθετα, σε κάποιες άλλες έκδοχές του εμφανίζεται ως κριτικός ύποστηρικτής της Όρθοδοξίας, στην όποία θέλει να βλέπει την κρυφή έπιβίωση της άρχαίας έλληνικής θρησκείας.

Ενα άλλο γνώρισμα αυτών τών νοσταλγών της άρχαίας θρησκείας είναι ή κατηγορία έναντιόν τών έχθρών - φαντασμάτων, όπου πρωτοστατούν ο Σιωνισμός, ο Μασονισμός, οί Έβραιοι, ο Πάπας, οί Τούρκοι, οί Σλάβοι και πολλοί άλλοι. Θεωρητικά όλα αυτά μπορεί να θεωρηθούν ως μη σοβαρά, εν τούτοις όμως άνθρωποι απ' όλες τις τάξεις, άνεξαρτήτως δηλαδή μορφωτικών, κοινωνικών και πολιτικών ιδεών, έχουν ήδη προσχωρήσει σε κάποιες από τις πολλές κινήσεις τών νεοειδωλολατρών και προσπαθούν να έξοπλισθούν με μέσα και έπιχειρήματα για την δικαίωση της έπιπολαίας έπί του παρόντος άποστασίας τους. Στην έδρα της Μητροπόλεως μου είναι γνωστός ένας μικρός κύκλος ρομαντικών αναζητητών του μεγαλείου και της μοναδικότητας του άρχαίου Έλληνικού Πολιτισμού, με κατηγορίες έναντιόν της πίστεως, στις όποιες προβάλλουμε την αντίστασή μας. Ξαφνιάστηκα δέ, όταν προδέντε ήμερών σ' ένα σύντομο ταξίδι μου στη Σαμοθράκη, στη γέφυρα του πλοίου, ξέσπασε μία έντονωτάτη συζήτηση μεταξύ έμου και του ύποπλοιάρχου, καταγομένου εκ Θεσσαλονίκης, με πρόκληση του ίδιου, την όποία παρακολουθούσαν περιέργα οί παράγοντες του πλοίου, με διακηρύξεις του συνομιλητού μου για τον άρχαίο Έλληνισμό, για τον Ιουλιανό, για την Έλληνική καταγωγή του Χριστού, για την άμφισβήτηση του Βυζαντίου και άλλες γνωστές απόψεις του χώρου αυτού. Η συζήτηση ήταν καταγιστική έκατέρωθεν και έτελείωσε με την όμολογία του ύποπλοιάρχου για την άποδοχή πολλών άληθειών του Χριστιανισμού και της Έκκλησίας και την δική μου διαπίστωση ότι ή προσχώρηση στην νεοπαγανιστική θεωρία νοθεύει άπαραδέκτως την όρθόδοξη χριστιανική πίστη. Παρέθεσα αυτό το περιστατικό για να γνωρίζουμε ότι έφ' έξης θα έχωμε τέτοια ιδεολογικά συναπαντήματα, πού έπιβεβαιώνουν την διάβρωση του φρονήματος τών πιστών μας ή και την πλήρη άποστασία των από την σωτηριώδη χριστιανική πίστη.

Οί άρχαιολάτρες καταφεύγουν σε ένα ακόμη ισχυρισμό για να ύποτιμήσουν την χριστιανική πίστη. Λένε δηλαδή, ότι ή Όρθοδοξία έχει αντιγράψει την άρχαία έλληνική θρησκεία. Οί ειδικοί της Θεολογίας μας δέν άγνοούν ότι από τον Δ' αιώνα, με την δοθείσα από τον Μ. Κωνσταντίνο έλευθερία, πολλά στοιχεία της έθνικής θρησκείας μεταδόθηκαν στη λατρεία της Έκκλησίας, άφου ή πλειονοψηφία τών Χριστιανών ήσαν Έλληνες στην καταγωγή και στο θρήσκευμα. Οί Έλληνες εισερχόμενοι στη χριστιανική πίστη, δέν ήτο δυνατόν να άποβάλουν όλα τὰ πολιτιστικά και λατρευτικά τους στοιχεία. Κοινά σημεία της χριστιανικής και έλληνικής λατρείας είναι ο ρυθμός της βασιλικής, καλλιτεχνικά μοτίβα, όπως διάφορα είδη σταυρών, ή παράσταση του καλού ποιμένος, ο Όρφευς - Χριστός, ο Απόλλων Μουσικός, τὰ δαχτυλίδια στο γάμο, οί λαμπάδες κ.ά. Όλα αυτά είχαν γίνει συνείδηση στους Έλληνες, κυρίως τών λαϊκών στρωμάτων. Πολλοί λειτουργιολόγοι θεωρούν τις επιδράσεις αυτές ως περιφερειακές, οί όποιες συν τῷ χρόνῳ έχασαν την παλαιά τους έννοια και άνανοηματοδοτήθηκαν σύμφωνα με την χριστιανική πίστη. (Παράβ. π. Γεωργίου Μεταλληνού, όπου άνωτέρω Β' μέρος Εισηγήσεως αυτού). Χωρίς Χριστό δέν υπάρχει χριστιανισμός και έξω από την Έκκλησία δέν υπάρχει ζωή και σωτηρία.

Στο σημείο αυτό είναι ανάγκη να προσέξουμε, ότι κεντρικός άξονας τών ειδωλολατρών δεν είναι ή έπιστροφή στους αρχαίους Έλληνες και στη μυθική θρησκεία. Κύριος σκοπός είναι ή προσβολή, ή αποδυναμωση και, ει δυνατόν, ή πτώση τής Έκκλησίας του Χριστού. Αλλά «πρός κέντρα λακτίζουν». Ας μη λησμονούμε τήν ευαγγελική διήγηση στο κατά Ιωάννην, κεφάλαιο ιβ', στίχος 20. «Ανάμεσα σ' αυτούς που ανέβηκαν να προσκυνήσουν τήν έορτή ήσαν και μερικοί Έλληνες. Αυτοί, λοιπόν, πήγαν στο Φίλιππο, που καταγόταν από τήν Βηθσαϊδά τής Γαλιλαίας και τον παρακαλούσαν λέγοντας: "Κύριε, θέλομε να δοῦμε τον Ίησού". Πηγαίνει ο Φίλιππος και τὸ λέει στον Ανδρέα. Έπειτα ἔρχεται ο Ανδρέας και ο Φίλιππος και τὸ λένε στον Ίησού. Ο Ίησούς τότε τους ἀπήντησε: "Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ αὐτὸς μόνος μένει. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ πολλὴν καρπὸν φέρει". Εἰς δὲ τὴν παραβολὴ τοῦ καλοῦ ποιμένος ὁ Κύριος Ίησούς διεβεβαίωσε: «Εγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν». (Ιω., ι' 10). Ο Χριστὸς ἐπρονόησε και ἔδωκε στο ἔθνος τῶν Ἑλλήνων ἀληθινὴ ζωὴ και περίσσια ζωὴ. Ἐὰν ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν εἶχε συναντηθῆ με τὸν Χριστιανισμὸ, σήμερα θὰ ἦταν ὡς θρησκευμα τὸ πολὺ μιὰ λαϊκὴ περιθωριακὴ δοξασία. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι χαρὰ, τιμὴ και εὐλογία γιὰ τοὺς Ἑλληνες Ὀρθοδόξους Χριστιανούς, τὸ γεγονὸς ὅτι μετὰ ἀπὸ τὶς ἀρχικὲς συγκρούσεις και πνευματικὲς διεργασίες, μέσα στο διάβα τῶν αἰῶνων ἡ τελικὴ κρᾶση και ἡ μείξη τοῦ Χριστιανισμοῦ και τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑπῆρξε τὸ θαῦμα τοῦ πολιτισμένου κόσμου, που τὸ γεύονται πρῶτοι ἀπὸ ὅλους οἱ Ἑλληνες. Ο π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ εἶναι ὁ ἄνθρωπος που ἐτόνισε τὴν σημασία τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, καθὼς, ὅπως λέγει, «τὸ χριστιανικὸ μῆνυμα ἔχει διὰ παντὸς διατυπωθῆ σὲ ἑλληνικὲς κατηγορίες».

Γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν διάσταση τῆς νεοειδωλολατρίας σήμερα, που δὲν μπορούσε νὰ μείνῃ ἔξω ἀπὸ τὴν μηχανιστικὴ ἀντίληψη τῆς ἐποχῆς, σὰς καταθέτω μιὰ ἀκόμη πλευρὰ τῆς, τὴν ὁποία ἀντλῶ κυρίως ἀπὸ τὸ προαναφερθὲν κείμενο τοῦ κ. Βασιλείου Ξυδιᾶ στὴ «ΣΥΝΑΞΗ» τοῦ 1999. Πρόκειται γιὰ «τὴν τεχνο-προφητεία τῶν ἐξωγητῶν Θεῶν». Ἐπειδὴ ἡ πνευματικὴ σχέση με τὸν ἄκτιστο Θεὸ εἶναι ἀπωθημένη, μερικοὶ κατασκευάζουν με τὴν φαντασία τους μιὰ μηχανιστικὴ συγγένεια και ἐπικοινωνία με ἀπτοὺς ἐξωγητῶν Θεοὺς και προστάτες ἢ με χαμένους πολιτισμούς. Ἀπὸ αὐτὲς τὶς θεωρίες ἡ πιὸ διαδεδομένη εἶναι αὐτὴ που ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ Ἑλληνες ἔλκουν με κάποιον τρόπο τὴν καταγωγή τους ἀπὸ τοὺς ἐξωγήτῶν Θεοὺς, που ἦλθαν πρὶν ἀπὸ δεκάδες χιλιάδες χρόνια στὴ Γῆ ἀπὸ τὸν ἀστερισμὸ τοῦ Λαγοῦ ἢ ἀπὸ τὸν Σείριο ἢ ἀπὸ τέσσαρες διαφορετικοὺς ἀστερισμούς. Αὐτὴ ἡ ἐξωγήτῶν προέλευση ὑποτίθεται ὅτι ἐξηγεῖ και τὴν ἀνωτερότητα τῶν Ἑλλήνων. Ἀκολουθοῦν ἡ «Ομάδα Ε» και ἡ «Ο.Ε.Α.» με παραλλαγὲς ἢ και ἀντιθέσεις.

Ὑτὴ ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς ἐξωγήτῶν καταγωγῆς τῶν Ἑλλήνων και τῶν Θεῶν τους ὀφείλεται σὲ προσαρμογὴ στὰ ἑλληνικὰ δεδομένα τῆς θεωρίας τοῦ πρωτοπόρου δασκάλου Ἐριχ φὸν Ντάνικεν. Ὁ ἐξελληνισμὸς τῆς θεωρίας αὐτῆς ὀφείλεται στο Γεώργιο Λευκοφρύδη το 1975 και στο Θεόδωρο Αξιώτη το 1990. Ὅλα αὐτὰ και ἄλλα παράλληλα φαντάζουν σὲ μᾶς ὡς ἀφέλειες, φαντασιώσεις και παραδοξολογίες. Εὐρίσκουν ὅμως ἀπήχηση σὲ ἓνα εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ ἢ ἀκροατήριον και ἀπὸ ἐκεῖ διαδίδονται ὡς εὐπρόσδεκτη νέα μυθολογία που τέρπει νοσηρὰ κάποιες μεταφυσικὲς ἀνησυχίες. Καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν μπορούμε νὰ ἀφήσωμε τοὺς ἀνθρώπους μας, που εἶναι βαφτισμένοι Χριστιανοί, νὰ παραδέρουν στὰ σκόρπια φύλλα τῆς ζωῆς τοῦ παρελθόντος τῶν προχριστιανικῶν ἢ μυθικῶν χρόνων, γιὰ νὰ οἰκοδομήσουν τάχα «ἓνα αὐθαίρετο μέλλον», χωρὶς μιὰ δικὴ μας ποιμαντικὴ φροντίδα. (Στὸ σημείο αὐτὸ παρουσιάζω στὰ μέλη τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας 33 ἔγχρωμες διαφάνειες ἀπὸ πολὺχρωμα φιλοειδωλολατρικά, ἀρχαιολατρευτικά, ἑλληνολατρευτικά και ἄλλα βιβλία και περιοδικὰ, γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν ἔκταση τοῦ προβλήματος τῆς νεοειδωλολατρίας. Τὰ ἔγχρωμα ἐξώφυλλα, ἀπὸ φωτοτυπίες, θὰ προστεθοῦν στο σῶμα τῆς παρούσης Εἰσηγήσεως που θὰ δοθῆ στὴν Ἀρχιεραμματεία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου).

Ἡ ποιμαντικὴ ἀντιμετώπιση ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας ὅλου αὐτοῦ τοῦ φαινομένου εἶναι δυσχερῆς, ἐπειδὴ ὑπάρχει πολυαρχία και πολυρρυθμία στους εὐαριθμούς πρὸς τὸ παρὸν νοσταλγοὺς τῆς ἀρχαίας θρησκείας. Ἐπειδὴ δὲ ὑποθέτω ὅτι ὑπάρχουν ἐπαρχίες στὶς ὁποῖες δὲν εἶναι ἐμφανεῖς ἀκόμη οἱ φιλοειδωλολατρικὲς δραστηριότητες, εἶναι προφανὲς ὅτι ἐκεῖ δὲν εἶναι ἀνάγκη οἰοσδήποτε λόγος περὶ αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, και εὐχομα ἔτσι νὰ εἶναι πάντοτε.

Προτείνουμε, ὡς ἐκ τούτου τὰ ἀκόλουθα:

1. Στὸ λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς, ὅπου εἶναι ὠργανομένη ἡ κοσμοβριθὴς Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν και ἑπτὰ πολυάνθρωπες Ἱερὲς Μητροπόλεις, καθὼς και σὲ ὅλες τὶς μεγάλες πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔδρες τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀργανωθῆ ἐκεῖ εἰδικὴ ὑπηρεσία ἀπὸ ὑπεύθυνο λόγιον κληρικὸν και εἰδικούς λαϊκοὺς συνεργάτας, ὠρίμους και νέους, στὴ μορφή τοῦ ἐθελοντισμοῦ, και κατὰ προτίμηση

αὐτοὶ νὰ εἶναι φιλόλογοι, θεολόγοι καὶ νομικοί. Ἡ ὅλη διοργάνωση ἐπαφίεται στὴν κρίση τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου καὶ τῶν συνεργατῶν του. Πρῶτη ἐνέργεια εἶναι ἡ συγκέντρωση κάθε ἀρχαιολατρικοῦ ἐντύπου ποὺ κυκλοφορεῖται σὲ κάθε πόλη.

2. Στὸ προσεχὲς Συνέδριο ἱεροκηρύκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ γίνῃ πλήρης ἐνημέρωση μὲ εἰδικὴ εἰσήγηση καὶ μὲ συγκεκριμένους τρόπους προσεγγίσεως τοῦ ζητήματος.
3. Νὰ ἐνημερωθοῦν οἱ ἱερεῖς ἐφημέριοι στὰ τοπικὰ συνέδρια καὶ στὶς συνάξεις καὶ νὰ τοὺς δοθῇ εἰδικὸ ἐνημερωτικὸ ἔντυπο.
4. Νὰ ἐνημερωθῇ ὁλόκληρος ὁ ἐκκλησιαστικὸς τύπος τοῦ κέντρου καὶ τῆς περιφερείας γιὰ τὶς ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.
5. Νὰ γίνῃ θέμα διδασκαλίας καὶ συζητήσεων στὶς συγκεντρώσεις τῶν πνευματικῶν ἐκκλησιαστικῶν κέντρων καὶ ἰδιαίτερα τῶν κύκλων νέων καὶ νεανίδων.
6. Νὰ λειτουργήσῃ εἰδικὸ σεμινάριο στὴν Ἱερὰ Σύνοδο γιὰ ὠρισμένους κληρικούς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν γειτονικῶν Μητροπόλεων, ἀπὸ ὅπου θὰ συγκροτηθοῦν τρία teams, ποὺ θὰ προσκαλοῦνται ἀπὸ τὶς Ἱερᾶς Μητροπόλεις, ἐκεῖ ὅπου τὰ δεδομένα τῶν φιλοειδωλολατρικῶν δραστηριοτήτων θὰ ἀπαιτοῦν ἄμεση παρέμβαση.
7. Νὰ ἀποφασισθῇ ἡ ἔκδοση ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐνὸς ἐγχειριδίου, στὸ ὁποῖο θὰ καταχωρισθοῦν, δύο σχετικὰ κείμενα τοῦ π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ, ἓνα ἄρθρο τοῦ κ. Βασιλείου Ξυδιᾶ, μὲ τίτλο Οἱ «Ἕλληνες ξανάρχονται» καὶ ἓνα ἄρθρο τοῦ κ. Στέλιου Παπαλεξανδρόπουλου, μὲ τίτλο Ὁ νεοπαγανισμὸς ὡς νέα θρησκεία, καὶ τὰ δύο ἀπὸ τὴν «ΣΥΝΑΞΗ», μὲ ἄδεια τῶν συγγραφέων, καθὼς καὶ ἡ παροῦσα εἰσήγηση. Τὸ βιβλίον αὐτό, ἴσως καὶ ἐμπλουτισμένο μὲ ἄλλα στοιχεῖα, νὰ πωλῆται στὴ μικρότερη δυνατὴ τιμῇ.